

Protokoll fra konsultasjonsmøte med Saltfjellet reinbeitedistrikt (reinbeitedistrikt 24)

Sak:	Arvas søknad om ny 132 luftledning mellom Saltstraumen og Sundsfjord transformatorstasjoner via Kjelling transformatorstasjon				
Møtedato:	27.09.2023	Kl.:	10.00-12.00	Sted:	Saltstraumen hotell, Bodø kommune
Til stede:	Per Ole Oskal			Saltfjellet reinbeitedistrikt	
	Per Josef Blind			Saltfjellet reinbeitedistrikt	
	Jon-Anders Kuhmunen			Saltfjellet reinbeitedistrikt	
	Elisabeth Utstøl Pettersen			Statsforvalteren i Nordland	
	Stein Tage Domaas			Statsforvalteren i Nordland	
	Katrine Erikstad			Statsforvalteren i Nordland	
	Laila P. Høivik			Norges vassdrags- og energidirektorat	
	Anne Marte Schei			Norges vassdrags- og energidirektorat	

Sammendrag

På konsultasjonsmøtet fortalte reinbeitedistriktet om hvordan og når de bruker områdene, hvilke utfordringer de møter i området i dag, og hvordan de tror den nye kraftledningen vil påvirke dem i fremtiden. Arva har søkt om ulike traséalternativer for den nye ledningen ved Steinsøya og mellom Valnesforsen og Kjelling. Saltfjellet reinbeitedistrikt mener at følgende traseer vil gi minst negative virkninger for dem: alternativ Steinsøya 1 og alternativ 1 og 1.2 mellom Valnesforsen og Kjelling.

Nederst i dette dokumentet ligger det vedlagt kart fra konsekvensutredningen som er utarbeidet av Sweco på vegne av Arva AS. Kartene viser de ulike omsøkte traséalternativene og ble vist på konsultasjonsmøtet.

Denne protokollen er et offentlig dokument.

Innledning

NVE innledet møtet med å ønske velkommen, og alle møtedeltakerne introduserte seg.

NVE fortalte kort om status i saken: Arvas søknad om ny 132 kV luftledning mellom Saltstraumen og Sundsfjord transformatorstasjoner via Kjelling transformatorstasjon har vært på høring før sommeren i år. I forbindelse med høringen har NVE avholdt et folkemøte, vært på befaring i området, og hatt et uformelt dialogmøte med Saltfjellet reinbeitedistrikt hvor også Arva og Statsforvalteren i Nordland deltok. NVE har fått inn høringsinnspill til søknaden, men har foreløpig ikke gjort noen vurderinger eller begynt å skrive på vedtaket i saken.

Reinbeitedistriktet har bedt om en konsultasjon med NVE. Hensikten med konsultasjonen er å få en felles forståelse av hvordan distriktet bruker området, hvor og hva slags utfordringer reindrifta møter i dag og hvilke konsekvenser distriktet ser for seg at den nye kraftledningen vil gi.

Informasjonen som NVE har om reindrift i området før møtet, er i stor grad basert på konsekvensutredningen (KU) i søknaden og innspill fra reindriften fra dialogmøtet i mai 2023. NVE ønsket å høre om Saltfjellet reinbeitedistrikt foretrekker noen av de ulike traséene som Arva har søkt om. NVE ønsket også å høre om distriktet foretrekker en bestemt trasé dersom det stilles bestemte vilkår i saken. Eksempelet som ble trukket frem var om reinbeitedistriktet foretrakk en bestemt trasé dersom den bygges uten anleggsvei. Eksempelvis kunne det være å bygge et alternativ uten bruk av anleggsvei. forutsetninger, som for eksempel at den kan bygges uten vei.

NVE orienterte om at protokollen vil bli oversendt for kommentarer etter møtet. Protokollen må godkjennes av alle møtedeltagere for å være gyldig og vil i etterkant bli lagt på saken som et offentlig dokument som andre kan få innsyn i. Protokollen vil inngå i saksbehandlingen som innspill fra reinbeitedistriktet.

Reinbeitedistriktets bruk av området

NVE startet med å vise frem kart (figur 8-1, figur 8-2 og figur 8-3) fra konsekvensutredningen, som er en del av Arvas søknad. Kartene ligger nederst i dette dokumentet. Kartene viser de ulike traséalternativene, og reindriften bruk av området med flyttleier og trekkleier. NVE innledet med å spørre om reinbeitedistriktet er enig i det kartene viser om deres bruk av området.

Reinbeitedistriktet bekreftet at informasjonen på kartene stort sett stemmer overens med hvordan de bruker området. Reindriften har også gitt innspill til disse kartene når konsekvensutredningen ble laget. Reinbeitedistriktet er ikke helt enig i visningen av flyttleia ved Tuv i nærheten av Saltstraumen transformatorstasjon. Her viser de til at det ser ut som flyttleiene som er inntegnet på kartet stopper opp, og ikke er sammenhengende. De mener den reelle flyttleia går rundt på nordsiden av Tuvfjellet om Nakken.

Reinbeitedistriktet forteller også at det er vanskelig å skulle skissere opp alle måtene de bruker områdene på. Statsforvalteren supplerte her med at flytt- og trekkleier ofte ser kortere ut på kart enn hva de i realiteten er. På kart ser det ut som flytt- og trekkleiene stopper opp, men i realiteten så beveger jo reinen seg også utenfor opptegna leier. Statsforvalteren opplever at «folk flest» ikke nødvendigvis forstår hvordan reindriften skal tolkes.

I konsekvensutredningen står det at området hovedsakelig benyttes som vinterbeite, men at det også benyttes i overgangsperioden mellom vinter og vår, og i overgangsperioden mellom høst og vinter. Distriktet er enig i dette, men la til at når de bruker området ikke er definert av en kalender og at det varierer mye fra år til år. De la til at klimaendringer også har bidratt til å endre når de bruker området. De sa at enkelte år kan for eksempel vinterbeite-perioden vare fra november til langt ut i juli, og at det derfor enkelte år også forekommer kalving i området. Reindriften følger reinen, som igjen følger vær- og beiteforholdene. Dette gjør det vanskelig å si noe generelt om *når* reinen er *hvor*.

Foretrukne traséalternativer

På Steinsøya ønsker distriktet det nordligste alternativet, omtalt som «*alternativ Steinsøya 1*» i søknaden. De viser til at «*alternativ Steinsøya 2*» vil gå gjennom og forstyrre en svømmelei. Svømmeleia er nødvendig for å få reinen over sundet Sandneshelet. Reindriften forklarte at reinen er fokusert og enkel å få i land på rett sted når den først er i vannet, men at det er krevende å få reinen til å gå ut i vannet på riktig sted. Området på Steinsøya hvor de fører reinen ut i vannet egner seg godt som svømmelei fordi det er flatt på land og langgrunn i vannet. I tillegg er det lite strøm i området.

Mellom Valnesfossen og Kjelling har Arva søkt om to hovedalternativer, hvor «*alternativ 2*» går i dagens trasé og «*alternativ 1*» går i en ny trasé som i stor grad følger riksvei 17. Reinbeitedistriktet er svært bekymret for konsekvensene av den planlagte, midlertidige anleggsveien, som må bygges

dersom alternativ 2 velges. De opplever at midlertidige veier ofte ender opp med å bli permanente. Selv om terrenget ikke opparbeides til veistandard vil planering og skjæringer gjøre at terrenget blir langt lettere å bruke for terrenggående kjøretøy som ATV-er og snøskutere.

Den største utfordringen for reindrifta ved tekniske inngrep er menneskelig ferdsel, og særlig i sårbare perioder når reinen er svært var. Inngrep som øker ferdsel og aktivitet i et område kan føre til at reinen beiter mindre, beveger seg mer, bruker mer energi, blir mer stresset eller forlater området fullstendig. Dette fører igjen til mye ekstraarbeid for reindrifta.

Statsforvalteren bemerket at nyere studier viser at reinen blir enda mer forstyrret av menneskelig aktivitet enn før antatt.

NVE bemerket at det har kommet inn flere høringsinnspill på at alternativ 2 bør kunne bygges uten anleggsvei, og NVE har derfor bedt Arva om å utrede muligheten for dette.

Reinbeitedistriktet fulgte opp med å si at selv om alternativ 2 bygges uten vei, så vil fortsatt alternativ 1 gi færre ulemper for dem. De viste blant annet til planene om realisering av industri på området Saura hvor det er muligheter for en dypvannskai. Dersom det blir industri her, vil området trolig forsynes av strøm fra Kjelling transformatorstasjon.

Mellom Valnesforsen og Kjelling er det søkt på flere delalternativer under alternativ 1. Av disse foretrekker reindrifta traséalternativet som går på vestsiden av Langvatnet. I Arvas søknad refereres dette til som «alternativ 1». Reindrifta opplyser om traséalternativet som går på østsiden av Langvatnet, omtalt som alternativ 1.3, vil dele opp beiteareal. Videre vil alternativ 1.3 ligge tett på flyttleia i området hvor reindrifta krysser over riksvei 17. Reindrifta frykter at en ledning her vil gjøre det enda vanskeligere enn hva det er i dag å flytte reinen over riksveien.

Ved Storskallen, der riksvei 17 krysser kommunegrensa mellom Bodø og Gildeskål kommuner, er det foreslått som avbøtende tiltak i konsekvensutredningen å fjerne eller tynne et plantefelt med gran. Det er foreslått som avbøtende tiltak dersom det gis tillatelse til «alternativ 1» fordi traseen da kommer i konflikt med en flyttleie. Reinbeitedistriktet mener dette vil gjøre det lettere å flytte reinen forbi dette området og at det vil være et godt avbøtende tiltak dersom det gis tillatelse til alternativ 1. Statsforvalteren bemerket at dersom det hogges trær skal det i utgangspunktet plantes nye. Det betyr at dersom det skal tynnes i plantefeltet uten å plante nye trær, så må Arva søke den aktuelle kommunen om dispensasjon fra plikten for tilplanting ved hogst.

Ved Ertenvågdaalen, rett nord for avkjøringen til Nygårdsjøen, er den nye kraftledningen skissert til å krysse riksvei 17 og gå videre opp i lia. Reinbeitedistriktet viser til at dette er gode beiteområder med lett terreng. Distriktet skulle heller sett at ledningen ble trukket lenger vest her og bli lagt nærmere riksveien. De viser til at dette både vil samle tekniske inngrepene og forstyrre beiteområdene minst mulig.

Spesielle utfordringer

Ved Øyjord, i området sør for Steinsøya, er det særlige utfordringer med gjerder som er satt opp rundt hytter og hus, mot storfe og rein. Reinen setter seg lett fast, og det har vært tilfelle av at rein har sultet i hjel etter å ha kommet seg innenfor et gjerde rundt et større område da det lå snø, men ikke kommet seg ut igjen når snøen tinte.

Statsforvalteren informerte om at det er kommunen som har ansvar for å følge opp gjerder som er oppført ulovlig.

NVE informerte om at vi ikke har myndighet til å gjøre noe med gjerder, men forstår at det krevende når rein som blir forstyrret eller forviller seg bort kan gå seg fast og få store problemer.

NVE ga Arva anleggskonsesjon til Kjelling transformatorstasjon i 2019, og etter den stod ferdigbygd i 2021 har distriktet fått store problemer med å flytte reinen forbi. De gjorde et forsøk i fjor (2022), som førte til at reinen stoppet opp og dro opp på fjellet i stedet. Dette ga mye ekstraarbeid og flyttingen tok mye lenger tid enn normalt. I år benyttet ikke distriktet denne flyttleia.

Det er flere momenter ved Kjelling transformatorstasjon som gjør at reinen nå ikke vil forbi, med vei, skjæringer, mange master, mange ledninger og opparbeidede grøfter. Etter konsultasjonsmøtet dro NVE, reinbeitedistriktet og Statsforvalteren sammen på befaringsfor å se på utfordringene ved transformatorstasjonen.

Distriktet ga tilbakemelding om at språkbruken hos NVE kan være forvirrende. Som eksempel bruker NVE ordet «transformatorstasjon» på alt fra små stasjoner til veldig store anlegg. Da reinbeitedistriktet ble informert om søknaden om Kjelling transformatorstasjon, så de for seg at det skulle bygges en mindre «trafokiosk».

Statsforvalteren etterlyste generelt evaluering av avbøtende tiltak som stilles i konsesjonene. De savner et system med evaluering etter noen år, hvor det er mulighet for justering av tiltak dersom de ikke virker som tiltenkt.

Anleggsperioden

Reinbeitedistriktet synes det er vanskelig å forutsi hvordan reinen vil reagere på anleggsarbeid. De er bekymret for en «barriereeffekt». Med det menes at reinen vil bli skremt og derfor unngå stedet i mange år fremover. Dette vil i så fall kunne føre til mye ekstraarbeid for distriktet.

Som nevnt tidligere, er det ikke mulig for reindriften å si nøyaktig når de benytter hvilke områder. De mener imidlertid at det er en periode på sommeren da reinen ikke er i området. Dermed er det i utgangspunktet best for reindriften om anleggsarbeidet gjennomføres i barmarksperioden, forutsatt at reinen ikke er til stede. Dette må avtales konkret med Arva det aktuelle året.

Første prioritet for avbøtende tiltak er derfor å utføre anleggsarbeid når reinen ikke er der. En annen løsning er at reindriften får økonomisk støtte til å holde kontroll på reinen med eksempelvis gjerder eller flytting av reinen ved bruk av helikopter.

Reinbeitedistriktet ytret et generelt ønske om at Arva gjør seg raskt ferdig med et område og flytter videre. Reinbeitedistriktet sa at det kan være en fordel å komprimere anleggsperioden til f.eks. ett år, i stedet for å trekke ut tiden over flere år. Dersom arbeidet tar lang tid er det en sjanse for at reinen lærer seg nye mønstre som må avlæres i ettertid. Dersom det er aktuelt, vil reindriften holde seg unna området hvor anleggsarbeidet foregår slik at det kan foregå raskt og uten avbrudd.

Reinbeitedistriktet sa at å ha kontakt med Arva for å inngå avtaler om eksempelvis planlagt arbeid, ikke oppleves som en belastning i seg selv.

Reinbeitedistriktet peker generelt på at det er utfordrende at de bruker store områder som blir berørt av anleggsarbeid på mange ulike steder. Videre problematiserer de at de som driver med anleggsarbeidet (maskinførere) ikke nødvendigvis kjenner til avtalene som er gjort eller hensyn som skal tas. Når reinen blir forstyrret av anleggsarbeid og flykter unna, kan det oppstå konflikter mellom reindriften og andre interessenter i området. Eksempelvis har det vært et problem at reinen havner på innmark og at det dermed oppstår konflikt med bønder.

NVE informerte om at utbygger (f.eks. Arva) har plikt til å informere entreprenør om alle avtaler og hensyn som skal tas. Dette presiseres i NVEs konsesjoner, men kan også løftes fram spesielt i en konkret sak om det kan være behov for det. Avvik fra dette er brudd på konsesjonsvilkår eller detaljplanen, og bør meldes inn til NVEs miljøtilsyn. Reinbeitedistriktet kan gjerne benytte seg av denne muligheten dersom det blir uenigheter og diskusjon på stedet.

Statsforvalteren foreslo at det kan være nyttig å informere lokale om når det vil pågå anleggsarbeid og at det kan det føre til at reinen sprer seg mer. Statsforvalteren sin erfaring er at det er ganske stor aksept og forståelse i samfunnet for denne typen ulemper dersom det varles på forhånd.

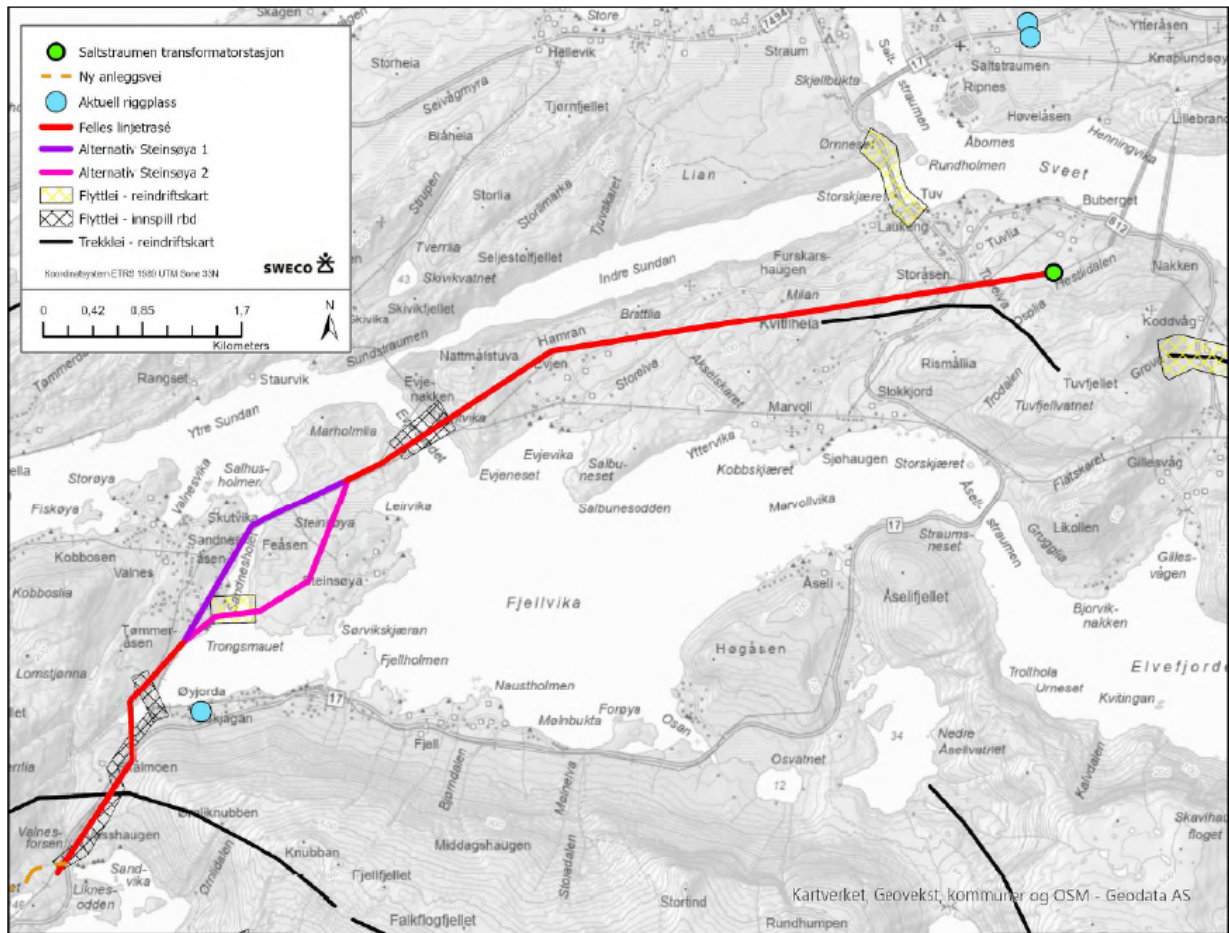
Det ble en kort, generell diskusjon om reinen kan se koronastøy, spenning på ledninger, og hvorfor de unnviker bare enkelte strekninger. Reinbeitedistriktet mener at reinen reagerer på magnetfeltet rundt ledninger med høy spenning. NVE viste til at det er kjent at reinen kan se i UV-spekteret vinterstid og at den reagerer på enkelte ledningsstrekninger, men at det ikke er kjent hvilket spenningsnivå dette slår inn på.

Samla belastning

Reindriften hadde en generell betraktning om at de ikke bare har én utbygging å planlegge for og uttale seg om, men at det er mange planer i området samtidig. Til enhver tid er det mange forskjellige tiltak som de skal være oppmerksomme på. Reindriften opplever at de «kjemper imot» seks ulike kommuner, som alle ønsker utbygging av ulik størrelse. Dette fører til at reindriften bruker mye tid på å lære opp myndigheter og aktører i hvordan de benytter området.

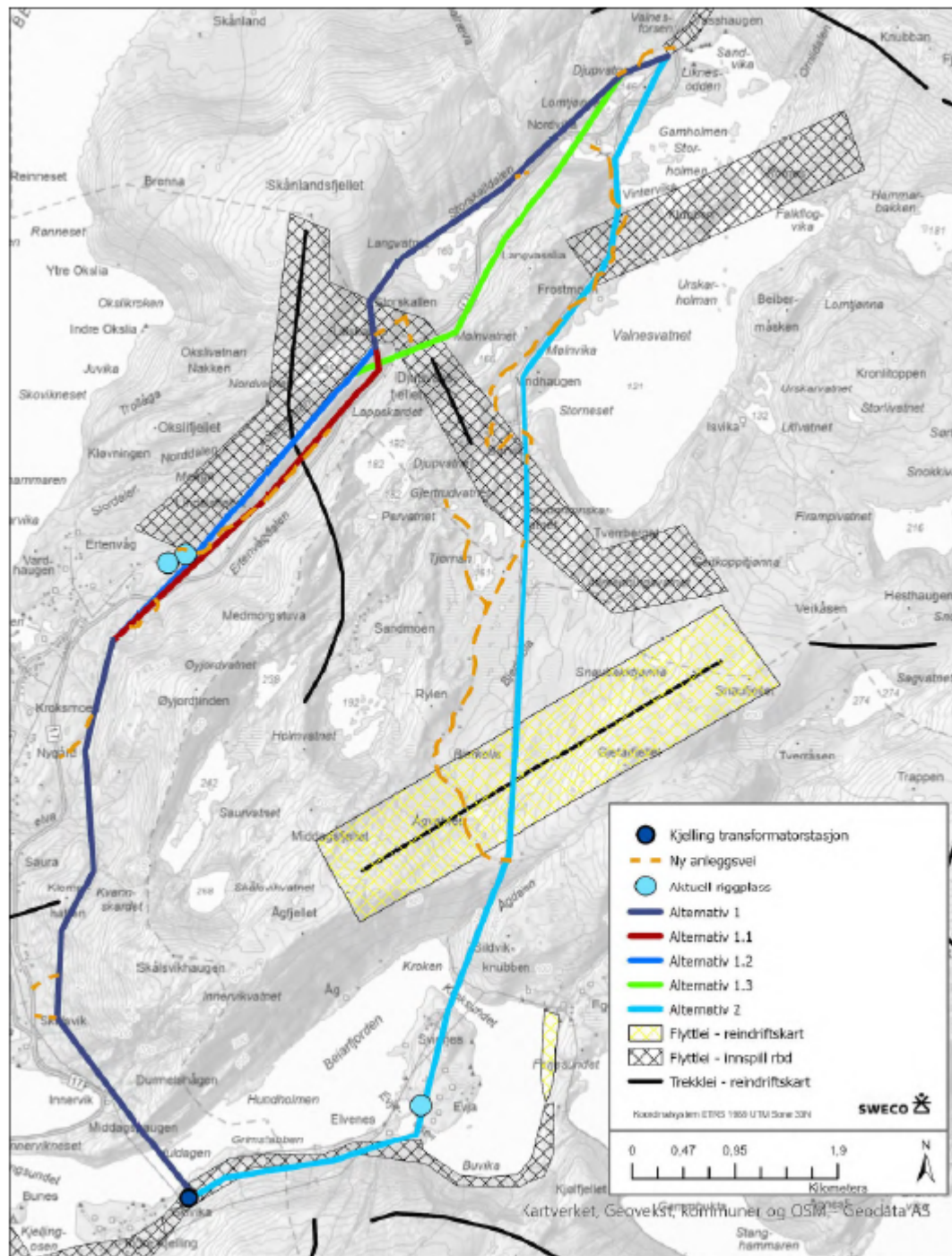
Statsforvalteren ønsket å vite om reindriften kartene er oppdatert med reinbeitedistriktets nye innspill. De la også til at det er en generell utfordring at ikke alle forstår hvordan man skal lese reindriften kartene. Statsforvalteren etterlyste også en vurdering av samlet belastning av alle tiltak på reindriften område.

8.3 Delområde A – Saltstraumen til Valnesforsen

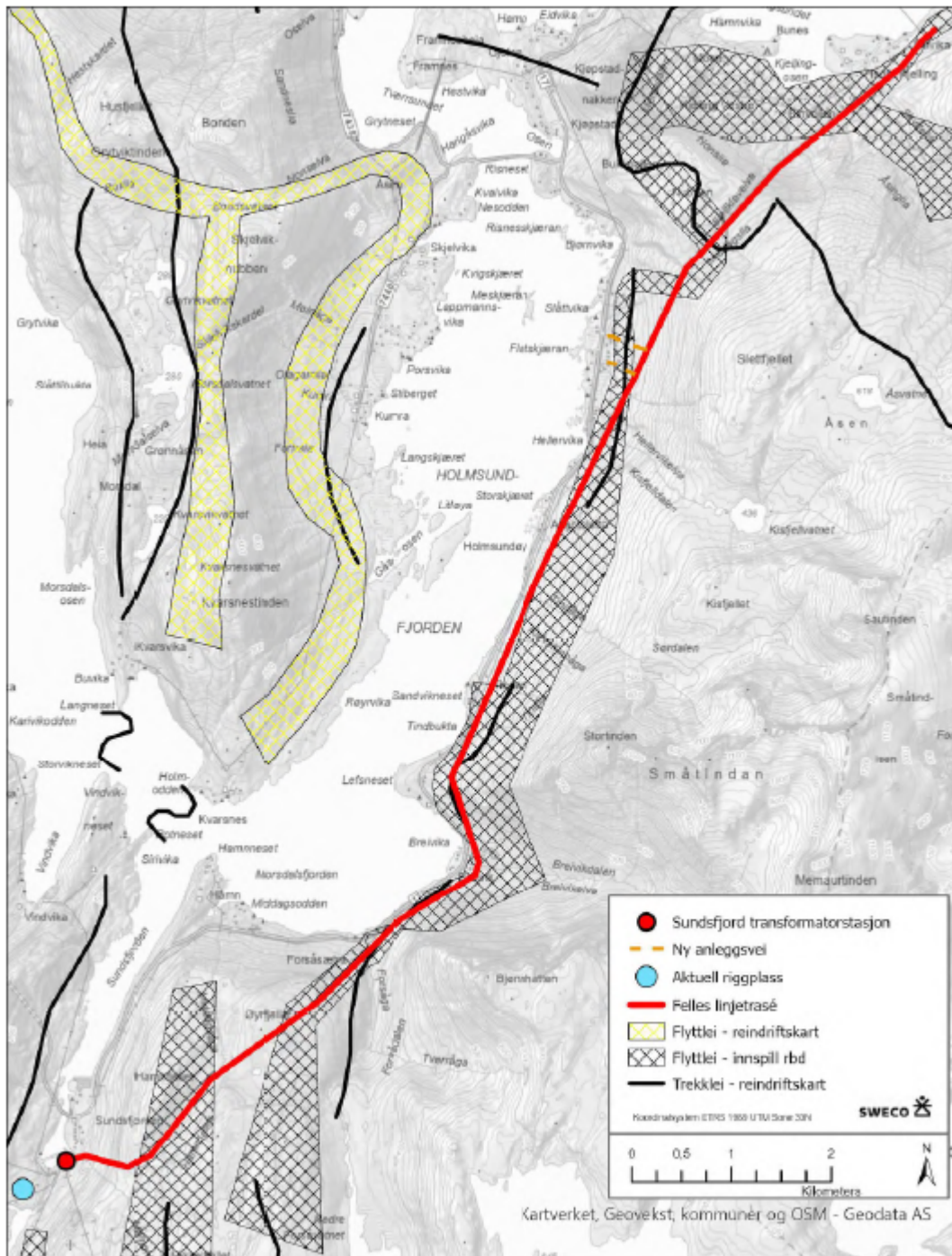
Figur 8-1. Kart som viser planlagte tiltak og alternativer for ny 132 kV-kraftlinje, samt flytt- og trekkleier for reindrift i delområde A. (Illustrasjon: Sweco Norge AS)

8.4 Delområde B – Valnesforsen til Kjelling

Figur 8-2. Kart som viser planlagte tiltak og alternativer for ny 132 kV-kraftlinje, samt flytt- og trekkleier for reindrift i delområde B. (Illustrasjon: Sweco Norge AS)

8.5 Delområde C – Kjelling til Sundsfjord

Figur 8-3. Kart som viser planlagte tiltak og alternativer for ny 132 kV-kraftlinje, samt flytt- og trekkleier for reindrift i delområde C. (Illustrasjon: Sweco Norge AS)